

การศึกษารูปแบบการสอนทักษะการเป่าสไล กรณีศึกษา : ทำนองละบ็องสไล ในวิถีครูเผย ศรีสawat
A Study of the Slai Performance Teaching Model: A Case Study of the Labong Slai
Melody in the Pedagogical Tradition of Kru Phoei Srisawat

ชัชวาล สนิทสันเทียะ^{1*}

Chatchawan Sanitsanthia^{1*}

สาขาคณตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์¹

Music Education Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Surindra Rajabhat University¹

*Corresponding author, e-mail: Sanitsanthia7777@gmail.com

วันที่รับบทความ: 19 มีนาคม 2569; วันที่แก้ไขบทความ: 19 สิงหาคม 2569; วันที่ตอบรับบทความ: 27 สิงหาคม 2569

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะทำนองละบ็องสไลตามวิถีของครูเผย ศรีสawat และ 2) ศึกษาแบบการสอนทักษะการเป่าสไลด้วยทำนองละบ็องสไลในวิถีของครูเผย ศรีสawat โดยมุ่งเน้นศึกษาประเด็นสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของสไล วิธีการเป่าสไล ทำนองละบ็องสไลวิถีของครูเผย ศรีสawat การวิเคราะห์ทำนองละบ็องสไล และรูปแบบการสอนของครูเผย ศรีสawat

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพตามกระบวนการทางมานุษยดนตรีวิทยา (Ethnomusicology) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การลงพื้นที่ภาคสนาม และแบบสอบถามประกอบ ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการวิจัยและวางแผนเบื้องต้น 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล 3) การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล และ 4) การนำเสนอข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า ทำนองละบ็องสไลวิถีของครูเผย ศรีสawat เป็นทำนองพื้นฐานสำหรับผู้เริ่มเรียนสไล มีลักษณะไม่ซับซ้อนแต่สละสลวย ไม่มีจังหวะกำกับ มีรูปแบบทำนองที่เป็นแบบแผน ดำเนินทำนองแบบช้า ๆ จาว ๆ สลับกับการดำเนินทำนองแบบเก็บในบางช่วง และใช้กลวิธีพิเศษประกอบ เช่น การสะบัด 3 เสียง และการใช้นิ้วพิเศษเพื่อให้ได้เสียง “ต๋อยอี” ทำนองนี้จัดเป็นปฐมบทสำหรับการศึกษาทักษะการเป่าสไลที่ครูเผย ศรีสawat กำหนดไว้สำหรับผู้เริ่มต้นศึกษากับท่าน และสามารถนำรูปแบบทำนองไปประยุกต์ใช้กับการเป่าเพลงอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม

คำสำคัญ: การสอน, ทักษะดนตรี, สไล, ละบ็องสไล, ครูเผย ศรีสawat

Abstract

This research aims to 1) study the characteristics of the Labong Slai melody in the style of Kru Phoei Sisawat, and 2) study the teaching patterns for Slai-playing skills through the Labong Slai melody in the style of Kru Phoei Sisawat. The study focuses on five key areas: the history and

background of the Slai, methods of playing the Slai, the Labong Slai melody in the style of Kru Phoei Sisawat, an analysis of the Labong Slai melody, and the teaching patterns of Kru Phoei Sisawat.

This research employs a qualitative research methodology based on ethnomusicological procedures, collecting data through documentary research, field data collection, and supplementary questionnaires. The research process follows four main stages: 1) research preparation and preliminary planning, 2) data collection, 3) data verification and analysis, and 4) data presentation.

The findings reveal that the Labong Slai melody, as practiced by Kru Phoei Sisawat, is a foundational melody for beginning Slai students. It is uncomplicated in character yet graceful, has no fixed rhythmic meter, and follows a conventional melodic structure. The melody is characterized by slow, sustained passages alternating with more intricate, ornamented passages in certain sections, and incorporates special performance techniques such as three-note flicks and special fingering to produce the "Toi Hi" sound. This melody serves as the introductory lesson that Kru Phoei Sisawat has established for those beginning their studies with him, and its melodic patterns can be appropriately applied to the performance of other pieces as well.

Keywords: Teaching, Musical Skills, Slai, Labong Slai, Kru Phoei Sisawat

บทนำ

ดนตรีทำหน้าที่รับใช้สังคมและมนุษย์ทุกชาติ ทุกภาษา ทุกชนชั้น ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดนตรีเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์อย่างหนึ่งที่ช่วยให้มนุษย์มีความสุข สนุกสนานรื่นเริง ช่วยผ่อนคลายความเครียดทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่อมเกลাজิตใจของมนุษย์ให้มีความเบิกบานหยอจในการดำรงชีพของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ดนตรีมีความเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้อาจสืบเนื่องมาจากความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ โดยตรงหรืออาจเกิดจากขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ (กาญจนา อินทรสุวรรณ์, 2532) ดังนั้น ดนตรีจึงมีความสำคัญต่อชีวิตของมนุษย์ทุกชนชั้นอย่างแยกออกจากกันไม่ได้

ดนตรีพื้นเมืองเป็นดนตรีที่ปรากฏอยู่ในแต่ละท้องถิ่น แต่ละภูมิภาค สารของดนตรีพื้นเมืองแสดงถึงภูมิปัญญาเฉพาะท้องถิ่นนั้น ๆ ที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นและยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันจนเป็นที่ยอมรับร่วมกันในกลุ่มสังคมและวัฒนธรรม โดยแต่ละพื้นที่มีเครื่องดนตรีที่แตกต่างกันออกไปตามบริบทของแต่ละท้องถิ่น ดนตรีพื้นเมืองภาคเหนือมีลักษณะเด่นในการนำเครื่องดนตรีประเภทตีดี สี ดี เป่า มาผสมวงกัน เช่น วงสะล้อซอซึง สำเนียงและทำนองเพลงมีความพลิ้วไหว อ่อนหวาน นุ่มนวล ผสมผสานวัฒนธรรมชนเผ่าและชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ดนตรีพื้นเมืองภาคกลางมีลักษณะเด่นคือประกอบไปด้วยเครื่องดนตรีและวงดนตรีและทำนองเพลงที่ปรากฏลีลาซึ่งมีความสัมพันธ์กับดนตรีแบบแผน จังหวะและทำนองมีความสนุกสนาน มีสำเนียงถิ่นที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมด้านภาษา เช่น วงกลองยาว และเพลงปี่พาทย์พื้นบ้าน ดนตรีพื้นเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะเด่นคือเรียบง่าย มีจังหวะและทำนองสนุกสนานเร้าใจ เช่น วงโปงลาง ดนตรีพื้นเมืองภาคใต้มีลักษณะเด่นคือมีจังหวะและทำนองที่หนักแน่น ให้ความสนุกสนาน เช่น วงดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุง ทั้งนี้ เครื่องดนตรีและวิธีการปฏิบัติต่อเครื่องดนตรีมีปัจจัยด้านภาษาและอิทธิพลที่ได้รับมาจากที่อื่น ๆ หรือบริเวณรอบ ๆ ท้องถิ่นเข้ามาปรุงแต่ง วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้อง

กับขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรม ดนตรีพื้นเมืองจึงมีส่วนช่วยสร้างเสริมความเข้มแข็งของชาวบ้านในชุมชนทางด้านจิตใจ ความโดดเด่นของดนตรีพื้นเมืองแต่ละถิ่นคือมีความเรียบง่ายและชวนไวซึ่งเสน่ห์ที่น่าชื่นชม

จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หรือ “อีสานใต้” ซึ่งมีภาษาและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ รวมทั้งดนตรีพื้นเมืองสุรินทร์ที่มีความโดดเด่นเป็นลักษณะเฉพาะอย่างมากเป็นดนตรีประจำถิ่นที่มีมาแต่เดิม ได้แก่ กันตรึม ตุ่มโมง เจริญ มโหรี ปี่พาทย์ ชาวจังหวัดสุรินทร์ยังคงอนุรักษ์และสืบสานมรดกภูมิปัญญาด้านดนตรีไว้ได้อย่างเหนียวแน่น เห็นได้จากวิถีชีวิตและพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวสุรินทร์มักจะมีการบรรเลงดนตรีประกอบพิธีกรรมสำคัญอย่างไม่เสื่อมคลาย เช่น การบรรเลงกันตรึมในงานขึ้นโรงขึ้นเรือนทุกประเภท การบรรเลงมโหรีพื้นเมืองสุรินทร์ในงานมงคลและอวมงคล การบรรเลงปี่พาทย์พื้นเมืองสุรินทร์ในงานมงคลและอวมงคล การละเล่นเจริญในงานอวมงคล การบรรเลงวงตุ้มโมงในงานอวมงคล รวมไปถึงการบรรเลงกันตรึมประกอบการทวงเจ้าเข้าผีหรือเพื่อการรักษาอาการเจ็บป่วยก็ยังสามารถพบเห็นได้ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรมที่มีการประยุกต์ร่วมกันกับวัฒนธรรมอื่น ๆ อีก เช่น กันตรึมประยุกต์ รถแห่ ฯลฯ โดยมีเครื่องดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นเป็นเอกลักษณ์อย่างเด่นชัดอยู่ 4 ชิ้น ได้แก่ 1) สก็่ว หรือกลองกันตรึม มีลักษณะคล้ายโทนของภาคกลาง แต่ใบใหญ่กว่าตีเสียงดัง “โจ๊ะ” และ “ครึม” บ้างก็ไต่เป็น “โจ๊ะกันครึม” และเป็นที่มาของคำว่า “กันตรึม” 2) ตรี หรือชอกกลาง มีลักษณะคล้ายซอฮู้ของภาคกลางแต่มีกะโหลกซอใบเล็กกว่า ระดับเสียงอยู่ตรงกลางระหว่างซอฮู้กับซอด้วง นิยมตีเป็นทำนองเพลงพื้นเมืองเข้ากับกลองกันตรึมและปี่อ้อ 3) เปียอ หรือปี่อ้อ เป็นเครื่องเป่าที่พบเห็นบรรเลงอยู่ทั่วไปในจังหวัดสุรินทร์ ตัวเลาทำจากไม้ไผ่เจาะรูเรียง 7 รู มีรูค้ำเช่นเดียวกับขลุ่ย แต่มีลิ้นเป่าทำมาจากต้นอ้อเสียบติดกับเลาปาด้านบน มีลักษณะเสียงทุ้มต่ำ ดัง “อ้อ อ้อ” สั่นสะเทือนอยู่ในตัวเลา ใช้บรรเลงในวงกันตรึม 4) สไล หรือปี่ เป็นเครื่องเป่ามีลิ้น มีรูปร่างและเสียงคล้ายปี่ใน ใช้บรรเลงในวงมโหรีพื้นเมืองสุรินทร์และวงปี่พาทย์พื้นเมืองสุรินทร์

สไล เป็นภาษาเขมรสุรินทร์ ใช้เรียกเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าพื้นเมืองของชาวอีสานใต้ มีลักษณะคล้ายปี่ใน สไล เป็นเครื่องดนตรีที่มีเสียงและสำเนียงการบรรเลงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวอีสานใต้ ใช้ในการเป่าประกอบวงดนตรีหลายประเภทมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งดนตรีพิธีกรรม ดนตรีเพื่อความรื่นเริง รวมไปถึงดนตรีในพิธีกรรมความเชื่อท้องถิ่น เช่น ดนตรีประกอบการทวงเจ้าเข้าผีเพื่อรักษาโรค

การศึกษาและการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องสไล ในปัจจุบันยังพบเห็นได้บ้างในกลุ่มผู้นิยมศิลปะและวัฒนธรรมพื้นเมือง ซึ่งเหลือผู้ที่สืบทอดองค์ความรู้ด้านนี้อยู่น้อยเต็มที เท่าที่มีอยู่ก็เป็นปราชญ์ท้องถิ่นผู้สูงอายุ โดยใช้วิธีการสอนแบบ “มุขปาฐะ” ปากต่อปาก ตัวต่อตัว ใจต่อใจ ซึ่งเป็นระบบการศึกษาที่ใช้กันมาแต่โบราณ หากไม่มีการบันทึกหลักการและปฐมบทแห่งการเรียนรู้ด้านนี้ไว้อย่างเป็นหลักการแล้ว นานวันไปศิลปะอันล้ำค่าเหล่านี้อาจจะสูญหายไปและจะส่งผลกระทบต่อภูมิปัญญาอันล้ำค่าถูกลบเลือนไปตามกาลเวลา

จากการที่ได้พบปะกับปราชญ์และศิลปินท้องถิ่นของจังหวัดสุรินทร์หลายท่าน จึงได้มีแนวคิดที่จะศึกษาเรื่องวิธีการถ่ายทอดศิลปะวิทยาการด้านศิลปะและวัฒนธรรมของจังหวัดสุรินทร์ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ และเผยแพร่วิธีการถ่ายทอดศิลปะวิทยาการในรูปแบบต่าง ๆ ให้เป็นที่รู้จักในวงวิชาการต่อไป งานวิจัยนี้เล็งเห็นว่าครูเผย ศรีสวาท ศิลปินอาวุโสของจังหวัดสุรินทร์ เป็นผู้มีวิชาความรู้ทางด้านดนตรีพื้นเมืองคนสำคัญของจังหวัดสุรินทร์ เป็นบุคคลที่น่าสนใจที่จะต้องค้นคว้าหาเกร็ดความรู้ที่มีอยู่ในตัวของท่าน และนำออกมาเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางต่อไป

นายเผย ศรีสวาท อายุ 92 ปี (พ.ศ. 2565) เริ่มศึกษาดนตรีตั้งแต่อายุ 15 ปีกับครูเที่ยง ดีเสริม โดยเริ่มจากตรวู้ (ซอฮู้) และศึกษาดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ทั้งมโหรีและปี่พาทย์ อีกทั้งยังเป็นผู้สืบทอดความรู้ด้านดนตรีจากตระกูลศรีสวาท ซึ่งมีรากฐานการร้องรำทำเพลงมาตั้งแต่รุ่นปู่ คือ นายรัก ศรีสวาท เป็นนักดนตรีประจำวงพระยาสุรินทร์ (เจ้าเมืองสุรินทร์) ด้วยประสบการณ์และการสืบทอดองค์ความรู้ทางดนตรีจากหลายรุ่น ครูเผยจึงเป็น

แหล่งข้อมูลสำคัญในการศึกษาการเรียนรู้และการถ่ายทอดทักษะการเป่าปี่ในดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ ได้รับความนิยมาจากผู้คนในจังหวัดสุรินทร์มาเป็นระยะเวลายาวนาน มีฝีมือในการบรรเลงดนตรีพื้นเมืองอีสานใต้ทุกชนิดได้เป็นอย่างดี มีคุณสมบัติความเป็นครูผู้ถ่ายทอดศิลปะวิทยาการที่ตนเองเชี่ยวชาญในรูปแบบของการศึกษาตามอัธยาศัยได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการถ่ายทอดศิลปะวิทยาการด้านสไล ซึ่งครูเผย มีการใช้ทำนองพิเศษที่เรียกว่า “ละบ้องสไล” ซึ่งเป็นแบบฝึกทักษะเบื้องต้นสำหรับผู้เรียนสไลจะต้องปฏิบัติให้ได้ก่อนจะศึกษาสไลขั้นสูงต่อไป ด้วยกลวิธีการถ่ายทอดที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของครูเผย นี่เอง จึงทำให้ท่านมีลูกศิษย์เข้ามาศึกษาดนตรีกับท่าน โดยเฉพาะลูกศิษย์ทางเครื่องเป่า (สไล) ลูกศิษย์ที่ได้รับการศึกษาถ่ายทอดวิชาโดยตรงจากครูเผย ล้วนแต่เป็นผู้ที่มีทักษะทางเครื่องเป่าในขั้นดีเยี่ยม และได้ทำหน้าที่สืบทอดวิชาสไลและปฏิบัติหน้าที่ครูและศิลปินที่มีชื่อเสียงอยู่ทั่วสุรินทร์

จากข้อเท็จจริงที่ได้กล่าวมานี้ ทำให้เล็งเห็นถึงความสำคัญของกลวิธีการสอนสไลตามวิถีของครูเผย ศรีสวาท จึงมีแนวคิดจะศึกษาเรื่อง “การศึกษารูปแบบการสอนทักษะการเป่าสไล กรณีศึกษา : ทำนองละบ้องสไล ในวิถีครูเผย ศรีสวาท” เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่วิธีการสอนสไล อันก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาด้านดนตรีศึกษาสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทำนองละบ้องสไลวิถีครูเผย ศรีสวาท
2. เพื่อศึกษารูปแบบการสอนทักษะการเป่าสไล ด้วยทำนองละบ้องสไล ในวิถีของครูเผย ศรีสวาท

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบการสอนทักษะการเป่าสไล กรณีศึกษา: ทำนองละบ้องสไล ในวิถีครูเผย ศรีสวาท” ได้ตั้งสมมติฐานเบื้องต้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการสอนของครูเผย โดยอาศัยการทบทวนเอกสาร แนวคิดทางทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ได้จำแนกออกเป็น 5 หัวข้อ เพื่อสะท้อนให้เห็นรูปแบบการสอนทักษะการเป่าสไลตามแนวทางของครูเผย ศรีสวาทได้อย่างครบถ้วน

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิทยวัฒน์ พันธะศรี (2557) ได้ศึกษาเรื่องมโหรีเขมร จากดนตรีในพิธีกรรมสู่วิถีชีวิตของชาวไทย-กัมพูชา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามโหรีในพิธีกรรมสังคมเขมร เพื่อศึกษาดนตรีพิธีกรรมในวิถีชีวิตของชาวไทย-กัมพูชา ผลการศึกษาพบว่าดนตรีในพิธีกรรมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก สิ่งที่มีมาควบคู่กันมาตั้งแต่โบราณเพราะเชื่อกันว่าดนตรีเป็นสิ่งที่ดีสื่อถึงเทพเจ้าและบรรพบุรุษ ทำให้ดนตรีเป็นสิ่งสำคัญในพิธีกรรม วงดนตรีที่นำมาบรรเลงในพิธีกรรมทั้งวงอรัญญะ วงเพลงการ วงกันตรึม วงมโหรี แต่วงมโหรีมักจะได้รับความนิยมมากที่สุดในพิธีกรรม เพราะมีการบรรเลงที่หลากหลายรูปแบบ เครื่องดนตรีที่นำมาบรรเลงก็เป็นเอกลักษณ์และสามารถนำมาบรรเลงได้หลายงาน หลายหลายพิธีกรรม แรกเริ่มเดิมทีนั้นวงมโหรีเขมรจะอยู่ควบคู่กับพิธีกรรม แต่ในภายหลังนั้นวงมโหรีเขมรเริ่มมีการนำมาบรรเลงในงานต่าง ๆ ทั้งงานมงคลและงานรื่นเริงสังสรรค์ต่าง ๆ และมีการบรรเลงเพื่อความรื่นเริงทั่ว ๆ ไป ทำให้วงมโหรีเขมรมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตมากขึ้น

2. การจัดการเรียนการสอนดนตรี

กุลิสรา จิตระฆาณนิช (2561) กล่าวถึงปัญหาของการศึกษาไทยว่า ในสังคมไทยแม้จะมีการศึกษาเกิดขึ้นมายาวนานตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน แต่เมื่อศึกษาวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการจัดการศึกษาจะเห็นได้ว่า ยังพบปัญหาหลายอย่างที่เกิดขึ้นจากผลผลิตของการศึกษาที่ยังไม่สามารถพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ ดังนั้น เพื่อให้

ประชาชนในประเทศไทยได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพเพื่อเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังเพื่อหาแนวทางหรือวิธีการในการแก้ปัญหาของการศึกษาไทย

3. การถ่ายทอดวัฒนธรรม

งามพิศ สัตย์สงวน (2539) กล่าวถึงการถ่ายทอดหรือการแพร่กระจายว่า วัฒนธรรมทั้งหมดของมนุษยชาติมาจากแหล่งกำเนิดแห่งเดียวกัน และแพร่กระจายไปโดยผ่านการติดต่อทางวัฒนธรรม หรือโดยการแพร่กระจาย ที่เกิดขึ้นเพราะมีการติดต่อสื่อสาร ค้าขายร่วมกัน ความคิดอิสระของมนุษย์ที่ลอกเลียนแบบกัน เป็นต้น

อมรา พงศาพิชญ์ (2545) กล่าวถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้ และจะต้องมีการถ่ายทอดวัฒนธรรม ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมนั้นจะเห็นชัดได้จากการที่พ่อแม่สอนลูกว่าอะไรควรปฏิบัติ และอะไรไม่ควรปฏิบัติ การเข้าสังคม เคารพผู้อาวุโส นอกจากนี้การถ่ายทอดวัฒนธรรมยังมีอีกหลายอย่าง เช่น เรื่องการตักน้ำพริกที่แม่สอนให้ลูกทำ ก็นับว่าเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรม หรือก็คือการสอนให้คนรุ่นหลังรู้ถึงระบบสัญลักษณ์ของสังคม เมื่อสมาชิกที่ตกลงกันจึงยึดแนวคิดสำคัญ ทุกคนรู้ทุกคนก็จะปฏิบัติตามค่านิยมของสังคม และเมื่อทุกอย่างสอดคล้องกันก็หมายความว่า การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมก็ดำเนินไปอย่างไม่มีปัญหา

จากการศึกษาทฤษฎีการถ่ายทอดวัฒนธรรม สามารถสรุปแนวคิดได้ว่า มนุษย์นั้นเป็นสัตว์สังคม ต้องมีการติดต่อสื่อสารกัน และมีการถ่ายทอดวิทยาการที่เป็นประโยชน์จากรุ่นสู่รุ่น จากกลุ่มหนึ่งสู่อีกกลุ่มหนึ่ง โดยกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมนั้น อาจเกิดขึ้นโดยความตั้งใจสั่งสอน หรืออาจเกิดขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจโดยผ่านวิถีชีวิตประจำวันก็เป็นได้

4. กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 Steps)

พิมพันธ์ เตชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข (2557) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 Steps) หมายถึงขั้นตอนในการพัฒนานักเรียนให้เกิดกระบวนการทักษะและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการ 5 ขั้นตอนประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ระบุคำถาม ผู้เรียนสามารถสังเกตสิ่งเร้าเพื่อเกิดความสงสัย ตั้งคำถามสำคัญคำถามหลัก ตั้งสมมติฐานและคาดคะเนคำถามได้

ขั้นที่ 2 แสวงหาสารสนเทศ ผู้เรียนสามารถวางแผนเพื่อรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีเก็บข้อมูลต่าง ๆ และวิเคราะห์สื่อความหมายข้อมูลได้

ขั้นที่ 3 การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ เป็นขั้นตอนที่ได้มีการคิดวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การสื่อความหมายข้อมูลด้วยแบบต่างๆ หรือด้วยผังกราฟิก การแปลผล จนถึงการสรุปผล หรือการสร้างคำอธิบาย

ขั้นที่ 4 การเรียนรู้เพื่อการสื่อสาร เป็นขั้นนำเสนอความรู้ด้วยการใช้ภาษาที่ถูกต้อง ชัดเจน และเป็นที่น่าสนใจ อาจเป็นการนำเสนอภาษา และนำเสนอด้วยวาจา

ขั้นที่ 5 การเรียนรู้เพื่อตอบสนองสังคม เป็นขั้นตอนการฝึกเด็กให้นำความรู้ที่เข้าใจ นำการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์เพื่อส่วนรวม หรือเห็นต่อประโยชน์ส่วนรวมด้วยการทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมสร้างผลงานที่ได้จากการแก้ปัญหา สังคมอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งอาจเป็นความรู้ แนวทางสิ่งประดิษฐ์ ซึ่งอาจเป็นนวัตกรรม ด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม อันเป็นการแสดงออกของการเกื้อกูล และแบ่งปันให้สังคมมีสันติอย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะทางความคิด โดยเริ่มจากการสังเกตสิ่งรอบตัวเพื่อก่อให้เกิดความสงสัย ตั้งคำถาม นำไปสู่การวิเคราะห์ ตีความและสังเคราะห์จนเกิดองค์ความรู้

พร้อมทั้งสามารถนำเสนอความรู้ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนและเข้าใจง่าย สุดท้ายผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและยั่งยืน

5. ทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์ดนตรี

พิชิต ชัยเสรี (2559) กล่าวว่า การวิเคราะห์ซึ่งปรากฏอยู่ทั่วไปในวิชาการต่าง ๆ เป็นกิจกรรมทางปัญญาที่สำคัญในการค้นหาคำตอบใหม่จากข้อมูลพื้นฐานที่มีอยู่ แม้วิธีการอาจแตกต่างกันในแต่ละวิชา ทว่านัยสำคัญนั้นเหมือนกันทั้งสิ้น กล่าวคือ วิเคราะห์ได้แก่แยกแยะเป็นส่วนย่อย ครั้นแล้วจึงสังเคราะห์อันเป็นการรวมผลจากการวิเคราะห์นั้นกลับเป็นสาระขึ้นใหม่ การวิเคราะห์จะช่วยให้เข้าใจและยอมรับมาตราส่วนต่าง ๆ ทั้งของตนและผู้อื่น จนถึงสามารถเลือกสรรที่เหมาะสมที่สุดได้ ผู้วิเคราะห์ต้องใช้ความรู้พื้นฐานในการวิเคราะห์เช่น การใช้ทางซ็องเป็นหลักในการวิเคราะห์ การใช้กลุ่มเสียงปัญจมูล (Penta-Centric) ใช้องค์ประกอบดนตรีเช่น ท่วงทำนอง การประสานเสียง จังหวะ ควบคู่กับรูปแบบ-สังคีตลักษณ์ โดยสามารถวิเคราะห์ด้วย 3 วิธีด้วยกัน คือ

1) วิเคราะห์โดยระบบ (Systematic Approach) วิธีนี้ใช้ระบบของดนตรี คือ ท่วงทำนอง (Melody) จังหวะ (Rhythm) การสอดประสาน (Harmony) สังคีตลักษณ์ (Form) ท่วงทำลีลา (Style) และการสำแดงอารมณ์ (Expression)

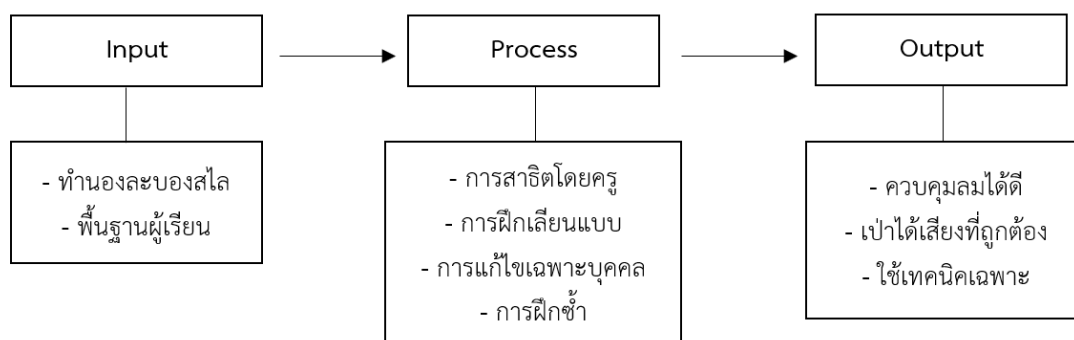
2) วิเคราะห์โดยการเลือกประเด็น (Selective Approach) วิธีนี้เลือกมโนทัศน์ทางดนตรีอย่างใดอย่างหนึ่งมาทำการ เช่น วิเคราะห์เฉพาะบันไดเสียง วิเคราะห์เฉพาะการสอดทำนอง วิเคราะห์เฉพาะเมื่อดพรายพิเศษ

3) วิเคราะห์โดยแจ้งพลัน (Intuitive Approach) วิธีนี้สังเกตจากปรากฏการณ์ของเพลงนั้น ๆ ว่ามีลักษณะเด่นชัดใด ๆ ปรากฏเหนือกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ ก็พึงจับประเด็นนั้นวิเคราะห์สืบไป เช่น เพลงเย้ยจะมีการตีฉิ่งที่ปรากฏเด่นชัด ก็วิเคราะห์เรื่องเหล่านี้

สรุปได้ว่าการวิเคราะห์เพลง เป็นการนิยามปรากฏการณ์ที่นักดนตรี ใช้วิจารณ์งานตัดสินใจทางแนวทางการบรรเลงดนตรี เพื่อให้ได้งานดนตรีอันมีคุณภาพและความงามทางดุริยางคศิลป์สูงสุด โดยอาศัยการอ้างอิงวิธีการเล่นจากวิธีการบรรเลงดั้งเดิมและความประสงค์ของผู้ประพันธ์เพลงนั้น การตีความเพลงจึงเป็นบทสรุปของการประมวลความรู้วิชาการศึกษาดนตรี ไม่ว่าจะเป็นเชิงประวัติศาสตร์ทฤษฎีดนตรี องค์ประกอบดนตรี ตลอดจนประสบการณ์และการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล เพื่อสร้างการบรรเลงดนตรีที่ไพเราะที่สุด และอารมณ์เพลงสื่อออกมามากที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การศึกษารูปแบบการสอนทักษะการเป่าสไล กรณศึกษา : ทำนองละบ้องสไล ในวิถีครูเผยศรีสวาท นำเสนอกรอบแนวคิดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การศึกษารูปแบบการสอนทักษะการเป่าสไล กรณีสึกษา: ทำนองละบ้องสไล ในวิถีครูเผยศรีสวาท" ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ นายเผย ศรีสวาท ศิลปินภูมิบ้านภูมิเมืองจังหวัดสุรินทร์

1.2 ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ กลุ่มศิษย์ผู้เคยผ่านการเรียนทักษะการเป่าสไลโดยตรงจากครูเผย จำนวน 3 คน ได้แก่ นายอดิศักดิ์ ชมดี นายกำพล ช่อทับทิม และนายพิรศักดิ์ ไร่เรือง ซึ่งเป็นผู้ผ่านการเรียนทำนองละบ้องสไลจนสามารถนำไปต่อยอดสู่บทเพลงชั้นสูงได้ ใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อยืนยันและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้กำหนดกรอบการวิเคราะห์เนื้อหาออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

2.1 ประเด็น "ทำนองละบ้องสไล" วิเคราะห์ในมิติ โครงสร้างทำนอง บันไดเสียง จังหวะ และกลวิธีพิเศษในการเป่า เช่น การสะบัด 3 เสียง และการใช้นิ้วพิเศษเพื่อให้ได้เสียง "ต๋อยฮี้"

2.2 ประเด็น "รูปแบบการสอนทักษะการเป่าสไล" วิเคราะห์ในมิติ ขั้นตอนการสอน วิธีการถ่ายทอด (การสาธิตและการฝึกเลียนแบบ) เทคนิคการฝึก (การฝึกกระบายลม การควบคุมลิ้นสไล) และการประเมินผลการเรียนรู้ โดยเทียบเคียงกับแนวคิด "กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 Steps)"

3. ขอบเขตด้านสถานที่และเวลา

การวิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม ณ พื้นที่ที่ครูเผย ศรีสวาท พำนักและถ่ายทอดวิชาให้แก่ศิษย์บ้านเลขที่ 23 หมู่ 15 บ้านระไซร์ ตำบลเนินยาง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ทั้งนี้ เนื่องจากการถ่ายทอดทักษะการเป่าสไลของครูเผย เป็นการเรียนรู้ในลักษณะมุขปาฐะ จากปราชญ์ท้องถิ่นสู่ศิษย์แบบตัวต่อตัว ไม่ได้ดำเนินไปตามแบบแผนหลักสูตรหรือระยะเวลาที่แน่นอนตายตัวเช่นการศึกษาในระบบ จึงไม่ได้กำหนดขอบเขตด้านระยะเวลาการเรียนรู้ของศิษย์ไว้อย่างเฉพาะเจาะจง

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการตีความและความเข้าใจที่ตรงกันในบริบทของงานวิจัยนี้ ขอนิยามศัพท์เฉพาะทางดนตรีและศัพท์เชิงแนวคิดที่ใช้ในบทความ ดังนี้

1. ละบ้องสไล หมายถึง บทเพลงพื้นฐานสำหรับการเริ่มเรียนสไลตามวิถีของครูเผย ศรีสวาท เปรียบเสมือน "นิวล่อง" ของปีโน มีเสียงครบทั้ง 3 ระดับ คือ เสียงต่ำ เสียงกลาง และเสียงสูง ใช้ทั้งเป็นแบบฝึกทักษะเบื้องต้นและใช้ทดสอบคุณภาพของลิ้นสไล

2. ซ้ำ ๆ จาว ๆ หมายถึง ลักษณะการดำเนินทำนองเพลงที่บรรเลงด้วยเสียงยาว ๆ ซ้ำ ๆ ห่าง ๆ ไม่เก็บตัวโน้ตให้ถี่กระชั้นชิด เป็นลักษณะเด่นของการดำเนินทำนองในบางช่วงของละบ้องสไล

3. ทำนองเก็บ หมายถึง วิธีการบรรเลงเครื่องดนตรีที่เพิ่มเสียงสอดแทรกให้มีพยางค์เสียงถี่และกระชับขึ้น

4. การสะบัด หมายถึง วิธีการบรรเลงโดยแทรกเสียงเพิ่มเข้ามาอีก 3 พยางค์ ในเวลาที่กำลังบรรเลงทำนองแบบ "เก็บ" (จากเดิม 2 พยางค์กลายเป็น 3 พยางค์)

5. การระบายลม หมายถึง เทคนิคการเป่าเครื่องดนตรีประเภทเป่า (เช่น ปี่ หรือขลุ่ย) ให้เสียงดังต่อเนื่องยาวนานโดยไม่ขาดหาย โดยผู้เป่าจะเก็บลมไว้ในกระพุ้งแก้มขณะหายใจทางจมูก แล้วดันลมในแก้มออกมาเป่าสลับกัน ทำให้เป่าได้ต่อเนื่องไม่มีสะดุด

6. เสียงควง หมายถึง เทคนิคการทำเสียงดนตรีโดยใช้นิ้วหรือตำแหน่งที่แตกต่างกัน แต่ให้ระดับเสียงที่ออกมาเหมือนกันหรือเป็นเสียงเดียวกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลัก: ครูเผย ศรีสวาท ศิลปินภูมิบ้านภูมิเมืองจังหวัดสุรินทร์

ผู้ให้ข้อมูลรอง: กลุ่มศิษย์ที่เคยเรียนทักษะการเป่าสไลจากครูเผย จำนวน 3 คน ได้แก่ นายอดิศักดิ์ ขมดี, นายกำพล ช่อทับทิม และ นายพีรศักดิ์ ร่ำเรือง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ทาง คือ

- ข้อมูลเอกสาร: จากตำรา งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง
- ข้อมูลภาคสนาม: จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลข้างต้น

3. การตรวจสอบข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบการสอนทักษะการเป่าสไล กรณีศึกษา : ทำนองละบ๊องสไล ในวิถีครูเผย ศรีสวาท” แบ่งกระบวนการในการตรวจสอบข้อมูลออกเป็น 2 กระบวนการดังต่อไปนี้

3.1 วิธีจัดกระทำข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการลงภาคสนามและการศึกษาเอกสาร ได้ทำการจัดกระทำข้อมูลดังนี้

3.1.1. ถอดข้อมูลจากเทปบันทึกเสียง จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม แล้วบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

3.1.2 ศึกษาเปรียบเทียบจากเอกสาร รายงาน การวิจัย ตำรา และหนังสือต่าง ๆ ทางวิชาการ รวมทั้งวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และถูกต้องที่สุด

3.1.3 นำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามและการสัมภาษณ์ สรุปเรียบเรียงเนื้อหาและเหตุการณ์ ให้เรียงลำดับและสัมพันธ์กัน

3.2 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ได้แบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

3.2.1 จัดลำดับเนื้อหา งานเอกสาร งานวิจัย และจากการสัมภาษณ์บุคคลข้อมูล ตามที่ได้วางโครงและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่างๆ เช่น งานวิจัย ตำรา บทความวิชาการ โดยใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์เพลงไทยเพื่อวิเคราะห์ทำนองละบ๊องสไล และใช้ทฤษฎีทางการศึกษาเข้ามาเปรียบเทียบหรือเทียบเคียงรูปแบบและปรากฏการณ์ที่ครูเผย ศรีสวาท ใช้ในการจัดการสอน

3.2.3 ตีความหมาย

3.2.4 สังเคราะห์ข้อมูล

4. วิธีการนำเสนอข้อมูล

ได้เรียบเรียงข้อมูล โดยนำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา นำเสนอในบทที่ 1
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอในบทที่ 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย นำเสนอในบทที่ 3
4. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาลักษณะทำนองละบ้องสไล่วิถีครูเผย ศรีสวาท นำเสนอในบทที่ 4
5. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษารูปแบบการสอนทักษะการเป่าสไล ด้วยทำนอง ละบ้องสไล่วิถีของครูเผย ศรีสวาท นำเสนอในบทที่ 4
6. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ นำเสนอในบทที่ 5

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบการสอนทักษะการเป่าสไล ด้วยทำนองละบ้องสไล่วิถีของครูเผย ศรีสวาท” ได้เก็บข้อมูลโดยการลงพื้นที่ภาคสนามและนำข้อมูลมาศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ รูปแบบการสอนทักษะการเป่าสไลด้วยทำนองละบ้องสไล่วิถีของครูเผย ศรีสวาท โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลใน 3 ประเด็น คือ

1. ทำนองละบ้องสไล

ทำการบันทึกเสียงทำนองละบ้องสไล่วิถีของครูเผย ศรีสวาท แล้วนำมาเรียบเรียงเป็นทำนองเพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ผ่านรูปแบบการบันทึกจังหวะแบบไทย แบ่งเป็นตาราง 8 ห้อง ได้ความยาวของทำนอง รวม 6 บรรทัด ตามตารางที่ 1

(เสียงที่ครูเผย ศรีสวาท เป่าและท่องเป็นทำนองสไล)

----	--- ต่อ	--- ตื่อ	--- แอ	--- ตื่อ	--- ต่อ	--- ต้อย	--- ฮี้
----	--- ต่อ	--- ต่อ ต่อ	--- แอ	-- แอ แอ	--- ต่อ	-- ต่อตื่อแอ	--- ตื่อ
----	--- ต่อ	-- ตื่อ แอ	--- ตื่อ	--- แอ	--- ต้อย	--- ฮี้	----
--- แอ	--- ฮี้	--- ฮี้	- ฮี้ - ฮี้	--- ฮี้	--- ฮี้	-- ต่อตื่อแอ	--- ตื่อ
----	--- ต่อ	-- ตื่อ แอ	--- ตื่อ	--- แอ	--- ต้อย	--- ฮี้	----
----	--- ต่อ	--- ตื่อ	--- แอ	--- ตื่อ	----	--- ต่อ	----

ตารางที่ 1 (เสียงที่ครูเผย ศรีสวาท เป่าและท่องเป็นทำนองสไล)

เมื่อแบ่งจังหวะได้ลงตัวแล้ว จึงแปลงเสียงสไล จาก “ต่อ ตื่อ แอ ฯลฯ” ให้เป็นโน้ตในระบบไทยคือ “ด ร ม ฟ ช ล ท” เพื่อให้อ่านและทำความเข้าใจได้สะดวก และตรงตามจิตของผู้ที่ศึกษาดนตรีในระบบการศึกษาไทย ตามรางที่ 2

ละบ้องสไล ถอดจากเสียงเป็นตัวโน้ตแบบไทย

----	--- ร	--- ช	--- ม	--- ช	--- ร	--- ล	--- ร
----	--- ล	--- ลล	--- ท	-- ทท	--- ล	-- ลชม	--- ช
----	--- ล	-- ชม	--- ช	--- ท	--- ล	--- ร	----
--- ท	--- ม	--- ร	- ช - ล	--- ท	--- ล	-- ลชม	--- ช
----	--- ล	-- ชม	--- ช	--- ท	--- ล	--- ร	----
----	--- ร	--- ช	--- ม	--- ช	----	--- ร	----

ตารางที่ 2 ละบ้องสไล ถอดจากเสียงเป็นตัวโน้ตแบบไทย

เมื่อผู้เรียนเรียนรู้ระบบนิ้วและระบบเสียงจนจำได้ครบถ้วนและปฏิบัติได้คล่องดีแล้ว ครูเผยแพร่ จะค่อย ๆ สอนทำนองละบ๊องสไลไปอย่างช้า ๆ ทีละวรรค (ทีละบรรทัด) หากผู้เรียนยังปฏิบัติยังไม่ได้ก็จะสอน ครึ่งละประโยค (ครึ่งบรรทัดหรือ 4 ห้อง) หากผู้เรียนยังไม่เข้าใจอีก ก็จะลดทอนลงมาเหลือทีละห้อง โดยวิธีการเป่าให้ดูเป็นตัวอย่าง แล้วให้ผู้เรียนเป่าตาม

2. การวิเคราะห์ทำนองละบ๊องสไล ในวิถีของครูเผยแพร่ ศรีสวาท

ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลเป็นสามเส้า (Data Triangulate) เพื่อเป็นการพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ โดยเก็บข้อมูลเชิงปริสัย (Objective Information) แล้วจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาตีความให้เป็นข้อมูลเชิงอัตวิสัย (Subjective information) ในหัวข้อสำคัญอันเป็นหัวใจของละบ๊องสไล ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 คำจำกัดความและความหมายของละบ๊องสไล

ละบ๊องสไล หมายถึง บทเพลงพื้นฐานของการเริ่มเรียน สไล เปรียบเสมือนเป็นนิ้วลองของปีโน มีเสียงครบทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ เสียงต่ำ เสียงกลาง และเสียงสูง จากการสัมภาษณ์ลูกศิษย์ของครูเผยแพร่ ศรีสวาท จำนวน 3 คนพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 คนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สามารถนำทำนองละบ๊องสไลมาใช้ในการทดสอบลิ้นสไลและตรวจสอบความพร้อมของสไลได้

2.2 ลักษณะทำนองละบ๊องสไล วิถีของครูเผยแพร่ ศรีสวาท

ลักษณะทำนองละบ๊องสไลวิถีครูเผยแพร่ ศรีสวาท สามารถอธิบายลักษณะทำนองละบ๊องสไลวิถี ครูเผยแพร่ ศรีสวาท ได้ดังนี้

2.2.1 ลักษณะทำนองละบ๊องสไลของครูเผยแพร่ ศรีสวาท จะมีเสียงสูง เสียงต่ำ เสียงกลาง ครบทุกเสียง

2.2.2 ลักษณะทำนองละบ๊องสไลของครูเผยแพร่ ศรีสวาท เป็นทำนองที่ใช้ในการฝึกกระบายลม

2.2.3 ลักษณะทำนองละบ๊องสไลของครูเผยแพร่ ศรีสวาท เป็นทำนองที่ใช้ในการทดสอบคุณภาพของลิ้นสไล ว่าลงเสียงต่ำ และขึ้นเสียงสูง ได้ทุกเสียง

3 กระบวนการถ่ายทอดของครูเผยแพร่ ศรีสวาท

กระบวนการถ่ายทอดของครูเผยแพร่ ศรีสวาท ได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพตามกระบวนการทางมานุษยคดีวิธีวิทยา โดยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม การสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัย ข้อ 2 รูปแบบการสอนทักษะการเป่าสไล ด้วยทำนองละบ๊องสไลในวิถีของ ครูเผยแพร่ ศรีสวาท ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูเผยแพร่ ศรีสวาท พบวิธีการสอนเป็นขั้นตอน ดังนี้

3.1 นิ้วและเสียงของสไล

ความสำคัญของละบ๊องสไล เป็นเพลงใช้สำหรับการหัดเป่าสไล ให้ผู้เรียนใช้ลม ขนาดของลม มีความเบา – แรง และฝึกให้ลมเป่าเสมอดันเสมอปลาย ที่สำคัญต้องใช้ลิ้นผู้บรรเลงแตะลิ้นสไล เพื่อฝึกให้เสียงที่เป่าออกมาแต่ละเสียงมีความชัดเจน และเป็นเสียงที่มีสำเนียงเป็นเอกลักษณ์ของสไล วิธีการสอนของครูเผยแพร่ ศรีสวาท ครูจะเป่าสไลแต่ละเสียงให้ศิษย์เป่าตาม และคอยแนะนำ แก่ไข และปรับปรุงข้อผิดพลาด สอนจนสามารถปฏิบัติได้อย่างคล่องแคล่วและแม่นยำในแต่ละเสียง รวมทั้งฝึกเทคนิคพิเศษที่เรียกว่า “กระบายลม” ไปพร้อม ๆ กันด้วย

จากที่ศึกษาละอองสไลของครูเคย ศรีสวาท ได้เป่าเทียบเสียงสไลว่าแต่ละเสียงตรงกับเสียงฆ้องวงใหญ่ลูกใด และได้เรียบเรียงเสียงต่ำไปเสียงสูงโดยใช้ตัวโน้ตไทยเข้ามาอธิบาย ดังนี้

1. เสียงต่อ หรือเสียงตอ เสียงตรงกันกับฆ้องวงใหญ่ลูกที่ 1 คือเสียง ร
2. เสียงแฮ เสียงตรงกันกับฆ้องวงใหญ่ลูกที่ 2 คือเสียง ม
3. เสียงแต เสียงตรงกันกับฆ้องวงใหญ่ลูกที่ 3 คือเสียง ฟ
4. เสียงตือ เสียงตรงกันกับฆ้องวงใหญ่ลูกที่ 4 คือเสียง ซ
5. เสียงตอ เสียงตรงกันกับฆ้องวงใหญ่ลูกที่ 5 คือเสียง ล
6. เสียงต้อยอี เสียงตรงกันกับฆ้องวงใหญ่ลูกที่ 5 และ ลูกที่ 8 คือเสียง ล-ร *
7. เสียงแอ เสียงตรงกันกับฆ้องวงใหญ่ลูกที่ 6 คือเสียง ท
8. เสียงอี เสียงตรงกันกับฆ้องวงใหญ่ลูกที่ 7 คือเสียง ด
9. เสียงอี เสียงตรงกันกับฆ้องวงใหญ่ลูกที่ 8 คือเสียง ร
10. เสียงอี (เปล่งเสียงทำนองไล่ระดับให้สูงขึ้น) ตรงกับฆ้องวงใหญ่ลูกที่ 9 คือเสียง ม
11. เสียงอี (เปล่งเสียงทำนองไล่ระดับให้สูงขึ้น) ตรงกับฆ้องวงใหญ่ลูกที่ 10 คือเสียง ฟ
12. เสียงอี (เปล่งเสียงทำนองไล่ระดับให้สูงขึ้น) ตรงกับเสียงฆ้องวงใหญ่ลูกที่ 11 คือเสียง ซ
13. เสียงอี (เปล่งเสียงทำนองไล่ระดับให้สูงขึ้น) ตรงกับเสียงฆ้องวงใหญ่ลูกที่ 12 คือเสียง ล
14. เสียงอี (เปล่งเสียงทำนองไล่ระดับให้สูงขึ้น) ตรงกับเสียงฆ้องวงใหญ่ลูกที่ 13 คือเสียง ท

* หมายถึง ร หมายถึง เสียงควง โดยเปิดนิ้วทั้งหมดและใช้ลมเพื่อให้ได้เสียง ร

3.2 ลี้นสไล

เมื่อเรียนทักษะการบรรเลงสไล จนพอมีทักษะบ้างแล้ว ครูเคย ศรีสวาท จะสอนให้ตัดลี้นสไล ซึ่งเป็นอุปกรณ์ชิ้นสำคัญที่ผู้เป่าสไลทุกคนจะต้องฝึกหัดตัดลิ้นไว้ใช้เอง ลี้นสไลเป็นอุปกรณ์ชิ้นเล็กๆ แต่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะเป็นจุดกำเนิดของเสียงสไลอันกังวานและไพเราะ ดังนั้นการสร้างลี้นสไลที่ดีและมีคุณภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เป่าสไลเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เสียงสไลที่ออกมาไพเราะจึงต้องมีความพิถีพิถันตั้งแต่กรรมวิธีการคัดสรรวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างลี้นสไลให้มีคุณภาพ อุปกรณ์ในการตัดลี้นสไลประกอบด้วยอุปกรณ์ชิ้นสำคัญ 6 ชนิด ดังนี้

3.2.1 ใบตาล ใบตาลสำหรับทำลี้นสไลควรเป็นใบตาลจากต้นตาลแก่จนปลายเหลือง แล้วนำมาตากแดดไว้จนกว่าใบจะแห้งใช้เวลาในการตากแดดประมาณ 1 เดือน ใบตาลต้องแก่ แต่ไม่แก่จนแห้งผุ และผิวใบตาลต้องมีลักษณะมันและเรียบ ไม่มีร่องน้ำ เลียนละเอียด

3.2.2 มีด มีดที่ใช้ตัดลิ้นก็สำคัญคือจะต้องมีความคม ส่วนขนาด แล้วแต่ความถนัด บางคนชอบมีดใหญ่ แต่ที่สำคัญต้องคมและแกร่งพอสมควร

3.2.3 กำพวด ทำจากแผ่นทองแดงหรือแผ่นเงินขนาดประมาณ 2 นิ้ว มีลักษณะเรียวยาวเป็นทางหนู คือ ตอนโคนกว้าง แล้วค่อยๆ เล็กกลงในตอนปลาย

3.2.4 เชือก เชือกที่นำมาใช้สำหรับผูกลี้นสไลนั้นต้องเป็นเชือกที่มีขนาดพอเหมาะวัดความใหญ่ได้ประมาณเท่ากับปลายของกำพวด ต้องมีความคงทนและความแข็งแรงของเชือกพอดี ช่วยในการผูกใบตาลไม่ให้ใบตาลขาด เชือกไม่คลายตัวง่าย และมีความคงทนสูง

3.2.5 กระดาษทราย ช่วยปรับให้ลี้นสไลได้ขนาดและได้เสียงในกรณีที่มิดไม่สามารถเอื้ออำนวยในการตกแต่งลี้นสไลและช่วยแต่งให้ลี้นสไลมีความเรียบร้อย กลมมนได้รูป และลบเหลี่ยมคมต่างๆ ที่เกิดจากการใช้มีดตัด

3.2.6 ภาษา ภาษาใช้นั้นต้องเลือกที่เหมาะสม เช่นเป็นชั้นน้ำ ใสน้ำเยอะพอสมควรไว้สำหรับแช่ใบตาล น้ำที่นำมาแช่ต้องเป็นน้ำเปล่าในอุณหภูมิปกติเพื่อให้ใบตาลคงสภาพดีอยู่เสมอ

3.3 การตัดลิ้นสไล

นักเป่าสไลจะนำใบตาลที่เตรียมไว้มาตัดแต่งเป็นลิ้นสไลโดยมีวิธีการดังนี้

3.3.1 นำใบตาลที่เตรียมไว้มาตัดแต่งให้ได้ความยาวประมาณ 5 นิ้ว (ตามแนวยาวของใบตาล) แล้วตัดแต่งส่วนกว้างให้มีขนาดประมาณ 1 นิ้ว ตัดแต่งให้ใบตาลมีภาพรวมเป็นลักษณะสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาด 1 x 5 นิ้ว

3.3.2 แช่ใบตาลในน้ำเปล่าจนอ่อนตัว

3.3.3 นำใบตาลที่แช่น้ำจนอ่อนตัวแล้วมาพับครึ่งให้ด้านกว้างจรดกันพอดี (เลือกพับด้านที่ไม่แตก)

3.3.4 พับรอยตัดด้านกว้างของทั้งสองข้างให้เข้าไปจรดกับรอยพับด้านใน

3.3.5 ใช้มีดตัดแต่งใบตาลให้พอดีสำหรับมัดติดกับกำพวด

3.3.6 มัดใบตาลติดกับกำพวดด้วยเชือกตะกรุดเบ็ด

3.3.7 ตัดแต่งใบตาลเป็นรูปคล้ายนิ้วหัวแม่มือ

4. รูปแบบการสอนของครูเผย ศรีสวาท

จากการพิจารณากระบวนการถ่ายทอดของครูเผย ศรีสวาท จากการคิดและวางรูปแบบการสอนของครูเผย ศรีสวาท มีความสอดคล้องกับหลักการศึกษา เรื่องกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 Steps) ซึ่งเป็นแนวการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสืบสอบ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 ตั้งคำถาม ขั้นที่ 2 แสวงหาสารสนเทศ ขั้นที่ 3 สร้างองค์ความรู้ ขั้นที่ 4 เรียนรู้เพื่อการสื่อสาร ขั้นที่ 5 ตอบแทนสังคม กระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอนสามารถเทียบเคียงกับวิธีการสอนของครูเผย ศรีสวาท ดังนี้

ขั้นที่ 1 ตั้งคำถาม เป็นการให้ผู้เรียนสังเกตสถานการณ์ต่าง ๆ จนเกิดความสงสัยจากนั้นผู้เรียนจึงตั้งคำถามรวมทั้งคาดคะเนคำตอบ กลวิธีที่ครูเผย ศรีสวาทใช้ได้แก่

1) การสอนเรื่องจังหวะ โดยครูเผย ศรีสวาท จะสอดแทรกวิธีการทดสอบเรื่องจังหวะด้วยวิธีการเคาะจังหวะประกอบเพลงพื้นเมืองสั้น ๆ แล้วให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติเพลงนั้น ๆ ให้ตรงตามจังหวะที่กำหนดหากผู้เรียนยังปฏิบัติไม่ได้ก็จะทำซ้ำไปซ้ำมาจนกว่าผู้เรียนจะเข้าใจเมื่อปฏิบัติได้ถูกต้องแล้ว ก็จะถือว่าเข้าใจและผ่านเกณฑ์ที่จะสามารถเรียนรู้ต่อไปได้

2) การสอนเรื่องเสียง โดยครูเผย ศรีสวาท จะใช้วิธีการบอกทำนองด้วยปากให้เป็นสำเนียงของสไลเป็นเสียงต่าง ๆ เช่น “ตอ แอ ตอ ต้อย แอ อี้ ต้อยฮี้” เป็นต้น แล้วให้ผู้เรียนใช้สไลทักกะในการฟังแล้วปฏิบัติออกมาเป็นเสียงสไล ในขั้นตอนนี้ผู้สอนและผู้เรียนจะต้องใช้ความพยายามร่วมกันเป็นอย่างมากเพื่อให้เข้าใจและปฏิบัติได้อย่างถูกต้องสามารถเปิด - ปิดรูบังคับเสียงให้ตรงกับเสียงที่ครูเปล่งเสียงออกมา

ขั้นที่ 2 แสวงหาสารสนเทศ เป็นขั้นตอนการออกแบบและวางแผน รวมทั้งทดลองซึ่งตรงกับกลวิธีในการสอนของครูเผย ศรีสวาท เรื่องการตัดลิ้นสไลและการคัดเลือกอุปกรณ์ในการตัดลิ้นสไล ผู้เรียนจะต้องลงมือปฏิบัติและแสวงหาวัสดุอุปกรณ์ที่ตรงกับความต้องการและความสามารถของตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนจนเกิดทักษะและเกิดความชำนาญ เป็นองค์ความรู้เฉพาะของตนเอง

ขั้นที่ 3 สร้างองค์ความรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนมีการคิดวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ เป็นการสร้างองค์ความรู้ซึ่งเป็นแก่นความรู้ประเภทข้อเท็จจริง คำนิยาม มโนทัศน์ หลักการ กฎ และทฤษฎี ตรงกับกลวิธีสอนของครูเผย ศรีสวาท เรื่องการฝึกให้เข้าใจและจดจำทำนองเพลงพื้นเมืองสั้น ๆ ยาว ๆ ครูเผยศรีสวาทจะใช้วิธีการต่อเพลงพื้นเมืองที่มีลักษณะสั้นและง่าย เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติและจดจำ ทำให้เกิดกำลังใจเป็นแรงกระตุ้นในการเรียนรู้ เป็น

แรงจูงใจให้ผู้เรียนอยากศึกษาขั้นสูงต่อไป โดยครูเผยจะเริ่มปูพื้นฐานด้วย “ละบ้องสไล” ตามด้วยเพลงในชุดการแสดง เรือมอันเร เพลงต้นฉิ่ง เพลงหางยาว เพลงปิ่นตลิ่ง เพลงทรงปราสาท เพลงสมัย เพลงตะนาวและเพลงอื่น ๆ ตามอัธยาศัย

ขั้นที่ 4 เรียนรู้เพื่อสื่อสาร คือการนำเสนอความรู้ด้วยความถูกต้อง ชัดเจน เป็นที่เข้าใจ ตรงกับกลวิธีการสอนของครูเผย ศรีสวาท เรื่องการฝึกฝนความแม่นยำและนำความรู้ไปใช้ให้ถูกต้อง ซึ่งเป็นหนึ่งในกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ของครูเผย ศรีสวาท โดยอาศัยการเฝ้าสังเกตการณ์ว่าผู้เรียนสามารถจดจำบทเพลงที่เรียนไปแล้วได้ถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างถูกต้องตามกาละเทศะหรือไม่

ขั้นที่ 5 ตอบแทนสังคม เป็นขั้นตอนฝึกผู้เรียนให้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์เพื่อส่วนรวม สร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ อาจเป็นนวัตกรรม ผลงานการประดิษฐ์ อันเป็นการแสดงออกของการเกื้อกูล และแบ่งปันให้สังคมมีสันติอย่างยั่งยืน ตรงกับวิธีการประเมินผลการเรียนรู้และความพึงพอใจขั้นสูงสุดของครูเผย ศรีสวาทคือ ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการประกอบสัมมาอาชีพ และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ผู้อื่นต่อไปได้ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในวงกว้าง และมีส่วนสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมต่อไป

กระบวนการถ่ายทอดและวิธีการสอนสไลของครูเผย ศรีสวาท

ขั้นตอนการเรียนรู้ (5 Steps)	กลวิธี/เทคนิคการสอน	รายละเอียดกิจกรรมการถ่ายทอด
ขั้นที่ 1 ตั้งคำถาม	การสอนเรื่องจังหวะและเสียง	ให้ผู้เรียนฝึกเคาะจังหวะตามเพลงพื้นเมือง ฝึกฟังทำนองจากเสียงที่ครูเป่าสไล แล้วปฏิบัติตาม พร้อมทั้งให้คำแนะนำ แก้ไข และฝึกซ้ำจนสามารถปฏิบัติได้
ขั้นที่ 2 แสวงหาสารสนเทศ	การตัดสินใจสไลและคัดเลือกอุปกรณ์	ผู้เรียนลงมือปฏิบัติในการตัดสินใจสไลและคัดเลือกวัสดุอุปกรณ์ โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ เพื่อให้ผู้เรียนฝึกฝนจนเกิดทักษะและความชำนาญ
ขั้นที่ 3 สร้างองค์ความรู้	การต่อเพลงจากง่ายไปยาก	ให้ผู้เรียนฝึกจดจำและบรรเลงทำนองเพลงพื้นเมืองจากง่ายไปยาก โดยเริ่มจาก “ละบ้องสไล” แล้วจึงต่อด้วยเพลงในชุดการแสดงเรือมอันเรและเพลงอื่น ๆ ตามอัธยาศัย
ขั้นที่ 4 เรียนรู้เพื่อสื่อสาร	การฝึกความแม่นยำและประเมินผล	ฝึกความแม่นยำในการบรรเลง โดยสังเกตว่าผู้เรียนสามารถจดจำบทเพลงที่เรียนและนำความรู้ไปใช้ได้อย่างถูกต้องตามกาละเทศะ
ขั้นที่ 5 ตอบแทนสังคม	การถ่ายทอดสู่ชุมชน	ผู้เรียนได้รับการฝึกให้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์เพื่อส่วนรวม สร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ นำองค์ความรู้ไปใช้ประกอบสัมมาอาชีพ และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ผู้อื่นต่อไป

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

ตามที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบการสอนทักษะการเป่าสไลด์กรณีศึกษา : ทำนองละบ็องสไลในวิถีครูเผย ศรีสวาท” โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 2 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะทำนองละบ็องสไลในวิถีครูเผย ศรีสวาท 2) เพื่อศึกษารูปแบบการสอนทักษะการเป่าสไลด์ ด้วยทำนองละบ็องสไลในวิถีของครูเผย ศรีสวาท นั้น เมื่อได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามกระบวนการวิจัยรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปแบบกรณีศึกษา (Case Study Research) ที่มุ่งสร้างคำอธิบายที่ลึกซึ้งจากกรณีเฉพาะที่มีขอบเขตจำกัดแล้ว พบว่า

วัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษาลักษณะทำนองละบ็องสไลในวิถีครูเผย ศรีสวาท

ผลการวิจัยพบว่า ทำนองละบ็องสไล วิถีของครูเผย ศรีสวาท เป็นทำนองพื้นฐานสำหรับผู้เริ่มเรียนสไล ลักษณะทำนองไม่ซับซ้อน แต่มีความสละสลวย ไม่มีจังหวะกำกับ มีรูปแบบทำนองที่เป็นแบบแผน ดำเนินทำนองอยู่ในทางเสียง (บันไดเสียง) “ใน” ทำนองมูลบทแต่ละบรรทัดประกอบด้วยทำนองวิถีขึ้น (way up) ละทำนองวิถีลง (way down) สลับกันไป โดยเริ่มจากบรรทัดที่ 1 เป็นวิถีขึ้น บรรทัดที่ 2 เป็นวิถีลง สลับกันไปจนครบถึงบรรทัดที่ 6 มีลักษณะการดำเนินทำนองลักษณะต่าง ๆ ที่ปรากฏเด่นชัด คือ ซ้ำ ๆ จาว ๆ สลับกับการดำเนินทำนองแบบสับในบางช่วง มีการใช้กลวิธีพิเศษต่าง ๆ ประกอบกัน เช่น การสะบัด 3 เสียง และการใช้นิ้วพิเศษเพื่อให้ได้เสียง “ต๋อยฮี้”

ทำนองละบ็องสไลวิถีของครูเผย ศรีสวาท จัดเป็นปฐมบทสำหรับการศึกษาทักษะการเป่าสไลด์ที่ครูได้กำหนดไว้สำหรับผู้ประสงค์จะเข้ามาศึกษากับท่าน ทำนองละบ็องสไลดังกล่าวนี้จึงเปรียบเทียบกับการเรียน “นิ้วลอง” ของปี่ใน โดยที่ละบ็องสไลมีคุณสมบัติเฉพาะที่จำได้ง่าย เป็นแบบแผน มีอิสระในการดำเนินทำนอง (จังหวะอิสระ) แต่ซ่อนอัตลักษณ์ของสไลเอาไว้อย่างแยบคาย ผู้ที่ผ่านการเรียนละบ็องสไลแล้วจะสามารถนำเอารูปแบบทำนองในละบ็องสไลไปใช้ในการเป่าเพลงอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อศึกษารูปแบบการสอนทักษะการเป่าสไลด์ ด้วยทำนองละบ็องสไลในวิถีของครูเผย ศรีสวาท

ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาระบบการสอนและถ่ายทอดทักษะการเป่าสไลด์ ด้วยทำนองละบ็องสไลในวิถีของครูเผย ศรีสวาท เกิดจากการคิดและวางรูปแบบการสอนของตนเอง ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการศึกษาว่าด้วย “กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 steps)” ซึ่งเป็นแนวการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสืบสอบ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การตั้งคำถาม 2) แสวงหาสารสนเทศ 3) สร้างองค์ความรู้ 4) เรียนรู้เพื่อสื่อสาร 5) ตอบแทนสังคม โดยที่กระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอนสามารถเทียบเคียงกับวิธีการสอนของครูเผย ศรีสวาท

2. อภิปรายผล

2.1 ละบ็องสไลสามารถพัฒนาผู้เรียนด้านใดบ้าง

2.1.1 ช่วยพัฒนาผู้เรียนในเรื่องของความจำ ละบ็องสไลเป็นทำนองที่จดจำง่าย ไม่ซับซ้อน ผู้เรียนที่ไม่มีพื้นฐานทางดนตรีมาก่อนสามารถจดจำทำนองละบ็องสไลได้ง่ายเหมาะสำหรับเริ่มเรียน

2.1.2 ช่วยพัฒนาผู้เรียนในเรื่องของการเป่าระบายลม ไม่ให้เสียงขาด เป่าให้มีเสียงยาวต่อเนื่องและชัดเจน

2.2 ละบ็องสไลสำนวนของครูเผย ศรีสวาท มีลักษณะเด่นอย่างไร

ละบ็องสไลสำนวนของครูเผย ศรีสวาทมีลักษณะเด่น ดังนี้

2.2.1. ละบ้องสไลสำนวนของครูเผย ศรีสวาท มีเทคนิคการไล่เสียงคือจะต้องเป่าออกมาให้เสียงตรง และมีเสียงชัดเจน มีความต่อเนื่องเสียงไม่ขาดหาย

2.2.2. การเปิดลำคอให้กว้าง เป่าเต็มลม เต็มเสียง เป่าระบายลมให้ต่อเนื่อง

2.2.3. การปิดนิ้วชี้ด้านบนครึ่งรูในเสียงสูง เป็นเทคนิคเฉพาะของครูเผย ศรีสวาท จะทำให้เสียงที่เป่าออกมาชัดเจน

2.3 ทำนองละบ้องสไลสามารถนำไปใช้บรรเลงในบทเพลงอื่น ๆ ได้หรือไม่

นอกเหนือจากเป็นปฐมบทของการฝึกหัดสไลแล้ว ละบ้องสไลสามารถนำไปใช้บรรเลงในบทเพลงอื่น ๆ ได้ เพราะทำนองละบ้องสไล เป็นทำนองเพลงที่เป็นพื้นฐานในการเรียนสไล เป็นบทเพลงที่มีเสียงตัวโน้ตครบทุกเสียง ถ้าสามารถเป่าทำนองละบ้องสไลได้ถูกต้อง เสียงชัดเจน ก็จะสามารถนำเทคนิคนี้ไปใช้บรรเลงในบทเพลงอื่น ๆ ได้

2.4 บทเพลงอื่นที่สามารถนำมาพัฒนาทักษะขั้นพื้นฐานการเป่าสไล

นอกจากละบ้องสไลแล้ว มีบทเพลงอื่นที่สามารถพัฒนาทักษะพื้นฐานของผู้เรียนได้ ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่ามีพื้นฐานทางด้านดนตรีหรือไม่ หากผู้เรียนไม่มีพื้นฐานทางด้านดนตรีมาก่อนเลย ครูเผย ศรีสวาทจะเริ่มสอนสไล โดยเริ่มจากเพลงละบ้องสไลเป็นเพลงบทแรก เพราะเป็นเพลงที่ใช้ปรับพื้นฐานการเริ่มต้นเรียนสไล เมื่อสามารถบรรเลงทำนองละบ้องสไลได้ถูกต้องและแม่นยำแล้ว ครูเผย ศรีสวาท ก็จะต่อเพลงชุดไหว้ครู 6 เพลง และบทเพลงอื่น ๆ ที่ใช้ในการออกงานมงคล หรืองานอวมงคลต่าง ๆ ตามลำดับ

2.5 มีละบ้องสไลสำนวนของครูท่านอื่นอีกหรือไม่

จากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ว่า มีละบ้องสไลสำนวนของครูท่านอื่นอีก คือ ละบ้องสไลของครูชินสุข ทองจตุ (ครูน้อย) ซึ่งละบ้องสไลสำนวนของครูชินสุข ทองจตุ (ครูน้อย) จะมีเทคนิคและเอกลักษณ์เฉพาะ มีความแตกต่างจากละบ้องสไลสำนวนของครูเผย ศรีสวาท ซึ่งจะมีความง่ายและเป็นพื้นฐานของการเริ่มเรียนสไล

จากงานวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบการสอนทักษะการเป่าสไล กรณีศึกษา : ทำนองละบ้องสไล ในวิถีครูเผย ศรีสวาท” ทำให้เห็นว่า ทำนองละบ้องสไลมีความจำเป็นสำหรับปูพื้นฐานในการเป่าสไล เปรียบเสมือนการวางฐานรากทางการศึกษาทางดนตรีพื้นเมือง โดยเฉพาะเครื่องเป่าให้กับผู้ที่ต้องการเรียนรู้ทักษะด้านการเป่าสไล ด้วยทำนองที่ถูกวางไว้อย่างเป็นระเบียบ สละสลวย เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว จึงทำให้ผู้ที่ได้เรียนละบ้องสไลเป็นผู้ที่มีพื้นฐานดี มีกำลังลมดี

งานวิจัยนี้เห็นว่า หากเครื่องดนตรีพื้นเมืองประเภทอื่น ๆ จะวางบทเรียนที่เป็นบทพื้นฐานอย่างเช่นละบ้องสไลบ้าง เพื่อเป็นการพัฒนาระบบการศึกษาทางด้านดนตรีของดนตรีพื้นเมืองให้มีความเหมาะสมกับคุณลักษณะของผู้เรียนที่มีชีวิตจำกัดทางด้านทักษะที่แตกต่างกัน ก็น่าจะเป็นเรื่องที่จำเป็นและควรทำอย่างยิ่ง

ด้านรูปแบบการสอนทักษะการเป่าสไล ด้วยทำนองละบ้องสไลในวิถีของครูเผย ศรีสวาท ซึ่งตรงกับหลักการศึกษาว่าด้วย “กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 steps)” ทำให้เห็นว่า ถึงแม้จะเป็นการศึกษาตามอัธยาศัยที่ไม่ได้ถูกกำหนดไว้ด้วยหลักสูตรและหลักการใด ๆ ก็ตาม หากพิจารณาไปถึงกระบวนการที่แฝงอยู่ลึก ๆ แล้ว ย่อมจะพบหลักการบางอย่างที่สามารถเกี่ยวโยงหรือเทียบเคียงกับหลักการศึกษาในปัจจุบันได้

ดังนั้นแล้ว รูปแบบการศึกษาแบบใดก็ตามมีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว ที่สำคัญคือทุกรูปแบบการศึกษามีปรัชญาสูงสุดใกล้เคียงกันคือ การสร้างคน การสร้างองค์ความรู้ และการสร้างสังคม

ข้อเสนอแนะ

จากงานวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบการสอนทักษะการเป่าสไล กรณีสึกษา : ทำนองละบ้องสไล ในวิถีครูเผย ศรีสวาท” มีความเห็นว่าควรมีการตีแผ่องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ปรากฏอยู่ในตัวของครูเผย ศรีสวาท ให้เป็นที่รู้จัก ทั้งทางด้านชีวประวัติ ความสามารถ และความเป็นครู เพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์ความรู้ทางดนตรีที่ท่านมีอยู่ มีแนวทางการต่อยอดและเผยแพร่องค์ความรู้ได้หลายวิธีเช่น

1. จัดทำหนังสือ หรือตำรา เพลงพื้นเมืองสุรินทร์ที่เป็นองค์ความรู้ของครูเผย ศรีสวาท
2. จัดทำหนังสือ หรือตำรา การสอนทักษะสไลที่กลั่นกรองมาจากองค์ความรู้ของครูเผย ศรีสวาท
3. จัดทำหนังสือ หรือตำรา วิธีการทำสไลกลั่นกรองมาจากองค์ความรู้ของครูเผย ศรีสวาท
4. จัดทำหนังสือ หรือตำรา การสอนทักษะทางดนตรีอื่น ๆ ที่กลั่นกรองมาจากองค์ความรู้ของครูเผย ศรีสวาท

งานวิจัยนี้เชื่อว่า การจัดทำผลงานและตีพิมพ์เผยแพร่ให้อยู่ในลักษณะงานวิชาการเช่น หนังสือ ตำรา หรือบทความ ต่าง ๆ เหล่านี้ จะเป็นการประกาศเกียรติคุณให้กับปราชญ์หรือครูภูมิปัญญา ที่มีผลงานโดดเด่นทางด้านศิลปวัฒนธรรม ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นขวัญและกำลังใจให้กับเหล่าศิลปินพื้นเมือง ให้มีชื่อปรากฏอยู่ในแวดวงวิชาการมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2532). *การขับร้องเพลงไทย*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กุลิสรา จิตรขญาณิช. (2561). *การศึกษาและความเป็นครูไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2539). *มานุษยวิทยากายภาพ : วิวัฒนาการทางกายภาพและวัฒนธรรม*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข. (2557). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชิต ชัยเสรี. (2559). *สังคมลักษณะวิเคราะห*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิทยวัฒน์ พันธะศรี. (2557). มโหรีอีสาน: จากดนตรีถวายเทวสถานแห่งราชสำนักเขมรสู่ดนตรีวิถีชีวิตชาวอีสาน. *วารสารช่อพะยอม*, 25(1), 41 - 51.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2545). *ความหลากหลายทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร.